

Univerzita Karlova v Praze
Katolická teologická fakulta

František Jirsa

Internet jako prostředek farní pastorace

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce: ing. Aleš Opatrný, Th.D.

PRAHA 2003

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a v seznamu pramenů a literatury uvedl veškeré informační zdroje, které jsem použil.

V Praze dne 11. dubna 2003

Děkuji P. Aleši Opatrnému za to, že byl jedním z těch, kteří mě svojí činností v církvi povzbudili ke studiu KTF UK, že jsem v jeho knize *Pastorace v postmoderní společnosti* našel inspiraci k výběru tématu a také za cenné připomínky a vedení při psaní této práce.

V Praze dne 11. dubna 2003

1 Úvod

Poslední slova, která učedníci slyšeli od Ježíše, jim dávají za úkol hlásat radostnou zprávu o spáse všem lidem¹. Církev se po celou dobu své existence snaží používat vhodné prostředky, aby zůstala věrná tomuto božskému poslání. Tyto prostředky se stále vyvíjejí, bouřlivý rozvoj nastal v právě uplynulém století.

Internet můžeme zařadit mezi hromadné sdělovací prostředky. O tomto zařazení je možné diskutovat a v jistém smyslu je zpochybnit,² ale pro účely této práce budeme internet považovat za hromadný sdělovací prostředek, i když si budeme všimát zejména těch vlastností, které přináší navíc proti ostatním sdělovacím prostředkům a které ho od nich odlišují. V současné době se při běžném užití pojem hromadné sdělovací prostředky používá kromě internetu pro tisk, film, rozhlas a televizi.³

Hromadné sdělovací prostředky můžeme definovat jako prostředky komunikace, které rozmnožují jedno sdělení tak, aby je mohl přijímat velký počet příjemců.⁴ Hromadné sdělovací prostředky přispívají k formování veřejného mínění, mají vliv na udržování hodnot a norem ve společnosti, mohou výrazným způsobem přispívat ke zvyšování povědomí o dané problematice. Síla a význam moderních hromadných sdělovacích prostředků se ukazuje i v současné době za pontifikátu papeže Jana Pavla II. Mediální zprávy o jeho projevech, encyklikách, ale zejména o jeho cestách, umožňují miliónům lidí na celém světě seznámit se s postoji církve k mnoha problémům.

Důležitým poznatkem moderní teorie hromadných sdělovacích prostředků, je skutečnost, že technologie nejen slouží k přenosu informací, ale zároveň vnucuje uživateli určité způsoby chování. „‘Poselstvím’ každého média nebo technologie je změna měřítka, tempa nebo modelu, které zavádí do lidských záležitostí.“⁵ Toto ovlivňování si většinou bezprostředně neuvědomujeme a je zapotřebí určitého odstupu, abychom dokázali postřehnout jakým způsobem na nás různé sdělovací prostředky působí.

V souvislosti s výše uvedeným by bylo vhodné terminologicky rozlišovat mezi působením hromadných sdělovacích prostředků jako technologie a působením lidí, kteří jeho

¹ *Mat 20, 18 – 20.*

² HOFÍREK Pavel, *Internet*, in: Fórum pastorálních teologů II., Olomouc-Velehrad: Centrum Aletti, 2002, s. 44.

³ *Inter mirifica*, č. 1, Dekret o hromadných sdělovacích prostředcích, Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon české katolické nakladatelství 1995.

⁴ ŠMÍD Milan Úvod a texty ke studiu masových médií , [on-line], na adrese tucnak.fsv.cuni.cz/toISO-8859-1/~smid/publ.html (listopad 2002).

prostřednictvím předávají informace. Například věta „Internet není pouze zdrojem problémů, ale spíše zdroj dobra pro lidské pokolení.“⁶ může znamenat upozornění na nebezpečí, která vyplývají ze současného masového a stále se rozšiřujícího používání internetu pro změny lidského chování, nebo může mluvit o obsahu internetových stránek, který vytvářejí lidé a jiní lidé jej jako uživatelé prohlížejí. Tato dvě působení od sebe samozřejmě nelze oddělit, ale bylo by vhodné vždy specifikovat, zda máme na mysli sdělovaný obsah nebo působení hromadného sdělovacího prostředku na jeho příjemce.

Internet je celosvětová komunikační počítačová síť. Nebudeme se věnovat technickému popisu ani historii vývoje internetu.⁷ Ani jednotlivé služby, které jsou na internetu k dispozici nebudeme podrobněji popisovat. Předpokládáme, že tyto pojmy jsou všeobecně známé a budeme je používat při popisu pastoračních možností internetu.⁸

1.1 Cíle práce

V této práci se budeme zabývat informacemi, které se pomocí internetu předávají, novými způsoby jejich předávání, které internet nabízí, a možnostmi jejich využití v pastorační praxi. Působení internetu jako média na jednotlivce a na utváření lidské společnosti by vyžadovalo jiný přístup a přesahuje možnosti této práce.

Ve druhé kapitole uvedeme církevní dokumenty a další literaturu, které se týká postoje církve k internetu a vybereme z těchto dokumentů podněty využitelné pro pastorační prostřednictvím internetu ve farnostech. Dále uvedeme výsledky některých průzkumů, které byly zaměřeny na prezentaci církve na internetu.

Dalším cílem je provedení průzkumu různých způsobů pastoračního působení církve na českém internetu. Průzkum se bude týkat zejména internetových stránek farností, ale kromě stránek farností se také zaměříme na stránky diecézí a „pastoračních portálů“.

Na závěr porovnáme jednotlivé typy internetových stránek z různých hledisek a posoudíme možnosti jejich pastoračního působení ve farnosti. Navrhne další možnosti využití internetu v pastorační činnosti a několik pravidel, která by se měla využívat při tvorbě farních internetových stránek.

⁵ McLuhan Marshall, *Člověk, média a elektronická kultura*, Brno: Jota 2000, s. 23.

⁶ *Církev a internet*, Papežská rada pro hromadné sdělovací prostředky, vydal Sekretariát České biskupské konference, Praha 2002 (pro vnitřní potřebu) čl. 6.

⁷ K obojímu existuje v češtině dostatek literatury. Například V RABEC, V. – ČEPEK, A. *Internet :-)* CZ, Praha: Grada Publishing, 1995.

⁸ Slovníček základních internetových pojmů můžeme nalézt například na adrese www.adpnet.cz/slovnicek.php3. Podrobný anglický slovník viz www.netlingo.com/inframes.cfm.

1.2 Metodologie

Informace o internetu jako pastoračním prostředku farnosti získáme průzkumem internetových stránek farností. Objektivita průzkumu vyžaduje vyloučení subjektivní dojmů a nalezení co neobjektivnějších kritérií pro hodnocení. Přínos stránek pro uživatele nebo jejich pastorační potenciál je samozřejmě velice těžko měřitelný. Při vhodné volbě kritérií, můžeme ale na základě měřitelných údajů jednotlivé stránky mezi sebou snadno porovnávat, a při dostatečném počtu takto experimentálně zjištěných dat můžeme dojít i k obecnějším závěrům, které nám poskytnou informace o trendech využití internetu v životě a pastorační činnosti církve v naší zemi.

2 Církev a internet

Církev věnuje hromadným sdělovacím prostředkům pozornost již dlouhou dobu. Druhý vatikánský koncil věnoval této problematice samostatný dekret⁹, který v jistém smyslu zahájil novou éru v přístupu církve k hromadným sdělovacím prostředkům.¹⁰ Ve druhé polovině minulého století bylo vydáno několik důležitých dokumentů,¹¹ které se zabírají nejen postojem k hromadným sdělovacím prostředkům obecně, ale všimají si také specifických vlastností jednotlivých médií. Vatikánské dokumenty z devadesátých let minulého století sice nezmiňují přímo slovo „internet“, ale používají pojmy „informační společnost“, „počítače“ nebo „nové formy komunikace“, které můžeme jistě vztáhnout i na internet. O internetu přímo se v té době mluví v pastoračních plánech některých biskupských konferencí v zemích, kde je internet nejvíce rozšířen.¹²

V posledních letech se využití internetu v církvi stále rozšiřuje, takže je možné tvrdit, že „kdyby svatý Pavel, největší apoštol národů, žil dnes, určitě by perfektně používal internet“.¹³ Vatikánská oficiální internetová stránka¹⁴ vznikla v roce 1996 a počátkem tohoto století bylo

⁹ *Inter mirifica*, Dekret o hromadných sdělovacích prostředcích, Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon české katolické nakladatelství 1995.

¹⁰ Popis vývoje vztahu církve k hromadným sdělovacím prostředkům v zrcadle církevních dokumentů viz HORÁK Jan, *Obdivuhodné vynálezy s. 11 – 32* nebo FAJARDO Atilano, *Internet in the Documents of the Church*, [on-line], na adrese <http://nuntia.cs.depaul.edu/webmissiology/church%20and%20internet.htm> (listopad 2002).

¹¹ *Dokumenty o sdělovacích prostředcích*, vydal Sekretariát České biskupské konference, Praha 1996 (pro vnitřní potřebu).

¹² Konference katolických biskupů USA, *Our Hearts Were Burning Within Us, A Pastoral Plan for Adult Faith Formation in the United States*, [on-line] na adrese www.usccb.org/education/ourhearts.htm (listopad 2002).

Konference katolických biskupů Kanady, *Statement on the Information Highway*, [on-line] na adrese <http://www.ewtn.com/library/bishops/infohwy.htm> (listopad 2002).

AD 2000, et après..., dokument Assemblée diocésaine Lausanne, Genève, Fribourg, Neuchâtel, [on-line], na adrese <http://www.catholink.ch/vaud/presse/ad2000suite.html> (listopad 2002).

¹³ VLK Miloslav, *Kdyby žil svatý Pavel, používal by internet*, Lidové noviny 10. 8. 2001 s. 8.

¹⁴ www.vatican.va.

vydáno několik dokumentů týkajících se přímo internetu, kterých si všimneme v následujících odstavcích. V současné době také probíhá diskuse o patronovi internetu. Mezi navrhované kandidáty patří např. sv. Isidor ze Sevilly¹⁵, který žil v 7. století a napsal dvacet svazkovou encyklopedii „Etymologies“, kde shrnul poznatky své doby ze sedmi svobodných umění, nebo sv. Titus Brandsma¹⁶, karmelitán, který bojoval za svobodu tisku v nacistickém Německu.

Papežská rada pro hromadné sdělovací prostředky vydala v únoru 2002 dva dokumenty týkající se internetu¹⁷. Vycházejí z dříve publikovaných dokumentů, které se týkají hromadných sdělovacích prostředků obecně a aplikují jejich závěry na internet. V následujících odstavcích se nebudeme zabývat skutečnostmi, které se v dokumentech týkají všech hromadných sdělovacích prostředků a které již byly publikovány dříve, ale všimneme si jenom těch částí, které se věnují specifickým vlastnostem internetu a podnětů, které nabízejí pro farní pastorační činnost.

2.1 *Církev a internet*

Dokument se zabývá spojitostí internetu s náboženstvím a zvláště s katolickou církví. Není zde podána definice internetu, předpokládá se, že čtenář je s internetem a se základními pojmy, které se v souvislosti s ním používají do jisté míry již seznámen. V zásadě pozitivní přístup církve k hromadným sdělovacím prostředkům se týká i internetu.

Internet dnes ovlivňuje řadu oblastí života, vztahy mezi národy i mezi různými kulturami. Cílem církve ve vztahu k internetu je „povzbuzovat jeho správný rozvoj a jeho správné užití ve prospěch lidského pokroku, spravedlnosti a pokoje, pozvednutí společnosti na místní, národní a komunitní úrovni“¹⁸ a zároveň jej využívat k vlastní komunikaci, k hlásání radostné zvěsti Ježíše Krista.

Internet přináší z náboženského hlediska významný prospěch a výhody:

- dovoluje bezprostřední a přímý přístup k náboženským a duchovním pramenům;
- překonává vzdálenost a izolaci;
- umožňuje vybírat a přenášet užitečná data;

¹⁵ DOOGUE Edmund a SANDRI Luigi, *Will Isidore Be Patron Saint of the Internet? Pope John Paul Will Decide*, [on-line], na adrese <http://www.christianitytoday.com/ct/2001/113/24.0.html> (listopad 2002).

¹⁶ *Surfing for a Patron Saint of the Internet*, in: The Carmelite Review, Volume 40, Number 3: May – August 2001, s.4 [on-line], na adrese <http://carmelites.org/review/may2001/index.htm> (listopad 2002).

¹⁷ *Církev a internet*, Papežská rada pro hromadné sdělovací prostředky, vydal Sekretariát České biskupské konference, Praha 2002 (pro vnitřní potřebu), *Etika na internetu*, Papežská rada pro hromadné sdělovací prostředky, vydal Sekretariát České biskupské konference, Praha 2002 (pro vnitřní potřebu).

¹⁸ *Církev a internet*, č. 3, Papežská rada pro hromadné sdělovací prostředky, vydal Sekretariát České biskupské konference, Praha 2002 (pro vnitřní potřebu).

- je nástrojem komunikace.

Farnosti (nebo jiné skupiny spojené s církví), které ještě nevstoupily do kybernetického prostoru, jsou povzbuzovány k tomu, aby uvážily tuto možnost a co nejdříve tak učinily. V dokumentu se doporučuje výměna nápadů a informací na internetu mezi těmi, kdo mají v této oblasti zkušenost, a těmi, kdo teprve začínají.

Technologie internetu podporuje vzájemný dialog. „Nejedná se tedy již o komunikaci minulosti, která probíhala jenom jednosměrně, od vyššího k nižšímu“¹⁹, ale o komunikaci, která podporuje dialog a tím podporuje vytváření církevního společenství.

Církev by neměla zanedbávat vzdělávání svých členů v oblasti hromadných sdělovacích prostředků a měla by věnovat pozornost vzdělávání v oblasti internetu.

Kromě pozitivních stránek internetu, které mohou církvi dobře sloužit a které je třeba rozvíjet, je nutné si uvědomit, že internet i některé stránky negativní, proti kterým je v současné době těžké bojovat. Na internetu se mohou například vyskytovat stránky hanobící a napadající některé náboženské skupiny. Specifický problém tvoří stránky, které se vydávají za katolické, ale nevyjadřují autentické stanovisko církve. Jako jedna z možností řešení tohoto problému se v dokumentu navrhuje dobrovolné osvědčení materiálů povahy specificky doktrinální nebo katechetického obsahu na úrovni místní i národní pod dohledem představitelů učitelského úřadu církve.²⁰

Kromě studia a výzkumu je nutné podporovat pozitivní pastorační plánování pro využívání internetu.²¹ V pastoračním plánu by se zároveň mělo také uvažovat nad tím, jak přivést lidi, kteří se seznámili s učením církve v kybernetickém prostoru do skutečného společenství a jak by skrze vyučování a katechezi mohl být internet následně použit k podpoře a obohacení svého křesťanského úsilí.

Důležité je také, aby lidé ve všech církevních oblastech užívali internet tvůrčím způsobem, dostali tak vlastní odpovědnosti a rozvíjeli působení církve na celou společnost.²² Pastorační pracovníci by se měli vzdělávat v oblasti internetu s cílem využívat ho pro vlastní práci.

¹⁹ *Tamtéž*, č. 6.

²⁰ *Tamtéž*, č. 11.

²¹ *Tamtéž*, č. 9.

²² *Tamtéž*, č. 10.

2.2 *Etika na internetu*

Nové sdělovací prostředky včetně internetu obohacují různé oblasti společenského života a podporují mezilidskou komunikaci mezi jedinci, mezi skupinami i mezi celými národy. Ani v oblasti náboženství není výjimkou, nemůže se kontaktu s těmito sdělovacími prostředky vyhnout, věřící lidé by se je měli naučit využívat takovým způsobem, aby sloužily k prospěchu církve i celého lidstva.

V úvodu dokumentu se připomíná, že internet jako nejnovější hromadný sdělovací prostředek je také v mnoha ohledech prostředek nejmocnější. V historii vývoje hromadných sdělovacích prostředků si můžeme všimnout něčeho, co by se dalo nazvat přivlastňováním jednoho sdělovacího prostředku druhým.²³ Jako konkrétní příklad z minulosti můžeme uvést knihtisk, který „pohltit“ nápis a využil tak kvalitativně novým způsobem písmo. Knihtisk umožnil sdělit informaci více lidem než nápis, je tedy „komunikativnější“ sdělovací prostředek.²⁴ Internet, jako nový hromadný sdělovací prostředek, „pohlcuje“ ostatní, prostřednictvím internetu můžeme dnes nejen číst knihy, ale také poslouchat rádio nebo sledovat televizi nebo filmy. Internet není ale pouhým součtem již existujících hromadných sdělovacích prostředků, vyvinul se samostatně mimo ně a má svoje vlastní kvality, které jej od jiných prostředků odlišují.

Význam internetu stále roste. Internet působí dobro a jeho rostoucí význam je příslibem ještě většího dobra. Stejně jako ostatní hromadné sdělovací prostředky ale může být využit špatným způsobem ke službě zlu. Církev se snaží o zachování důstojnosti člověka a svou dlouhou tradicí mravní moudrosti může přispět k využití internetu ve prospěch dobra.

Internet přispívá k procesu globalizace a jeho velký význam je v podpoře solidarity ve službě společného dobra v rámci národů.

Pokud chceme využívat internet ve prospěch dobra, musíme si uvědomit i nebezpečí, která z jeho využívání mohou vyplynout a způsoby, jakými může být zneužit ve prospěch zla.

Na internetu existuje ohromné množství informací. Lidé, kteří jsou zvyklí na několik televizních programů, o něco více novin a časopisů a několik desítek radiových stanic mají náhle přístup k milionům internetových stránek. U většiny z nich se nikdo nestará, aby kontroloval, zda jsou správné a vhodné. Pro mnohé je problém vybrat si z toho množství ty správné stránky, dostat se k informacím.²⁵

²³ McLUHAN Marshall, *Člověk, média a elektronická kultura*, Brno: Jota 2000, str. 159 – 167.

²⁴ BLAŽEK Bohuslav, *Čas a prostor strukturovaný písmem*, Souvislosti 2/1999, s. s. 43 – 48.

²⁵ *Etika na internetu*, č. 13, Papežská rada pro hromadné sdělovací prostředky, vydal Sekretariát České biskupské konference, Praha 2002 (pro vnitřní potřebu).

Dokument upozorňuje na řadu nových problémů, které vznikají v souvislosti s využíváním internetu, a které je třeba řešit:

- Zavést nové předpisy, aby se čelilo přečinům újezi spojeným s internetem, jako je šíření virů, krádež osobních dat.
- Regulovat internet nejlépe metodou sebe-regulace.
- Stanovit všeobecná pravidla, která odpovídají zásadám veřejného zájmu.
- Zřídít státní dohlížecí komise nad sdělovacími prostředky, aby zachycovaly veškerý názorový rozvoj ve společnosti.
- Mezinárodně spolupracovat a vytyčít modely a mechanismy zaměřené na podporu a ochranu celkového společenského prospěchu.
- Rozhodně zasáhnout a odstranit „digital-divide“ ve veřejném i soukromém sektoru.
- Zaručit soukromí jednotlivců a skupin, jež dodržují zákony, aniž by se zabránilo pověřeným funkcionářům dohlížet na zločince a teroristy.
- Chránit autorská práva a intelektuální vlastnictví, aniž by se omezil přístup osob k materiálům, které jsou veřejným vlastnictvím.
- Definovat veřejné vlastnictví.
- Vytvářet a udržovat informace v různých jazycích, aby byly k dispozici všem uživatelům internetu.
- Chránit práva žen v oblasti přístupu na internet a v oblasti dalších aspektů nové informační technologie.
- Neuvádět nebo neobhajovat jakkoliv oprávněné zájmy států a různých skupin v mezinárodních agenturách a nevládních organizacích na úkor zájmů nebo práv jiných národů, zvláště těch méně úspěšných.

Různých skupiny přistupují k internetu různým způsobem a každý by se měl snažit využívat internet co nejlépe:

- Uživatelé: Používat internet informovaným a disciplinovaným způsobem k morálním cílům.
- Rodiče: Rozhodovat a dohlížet na to, jak jejich děti využívají internet.
- Školy: Učit obezřetnému užívání internetu.
- Autoři internetových stránek: Praktikovat solidaritu ve prospěch společného dobra.
- Vlády: Vyhnout se cenzuře.
- Civilní úřady: Uplatňovat zákony, které se staví proti projevům nenávisti, pomluvě, podvodu, dětské pornografii, pornografii vůbec a dalším nezákonnostem.

Na závěr se zdůrazňuje, že katolická církev by měla být aktivně přítomna na internetu a podílet se na veřejné debatě o jeho vývoji a jeho využití pro službu slova spásy.

2.3 Poselství Jana Pavla II.

Poselství Jana Pavla II. ke světovému dni sdělovacích prostředků v roce 2002²⁶ je zamýšlením na téma „Internet: nové fórum pro hlásání evangelia“.

Žijeme v době komunikační a informační revoluce a tato přechodová doba vyžaduje nové přístupy k evangelizaci²⁷. Internet je novým prostředím, podobným antickému fóru, které odráželo převládající kulturu, vytvářelo si však i svou vlastní.²⁸ Církev přistupuje k internetu s realismem a důvěrou. Přes obrovský potenciál dobra jsou všeobecně známy i různé degradující a škodlivé způsoby užívání internetu. Množstvím informací, které obsahuje svádí internet k povrchnosti.²⁹ Existuje nebezpečí, že internet prohloubí stávající nerovnováhu mezi rozvojovým a ostatním světem.³⁰ Papež vybízí celou církev, aby využívala tohoto nového prostředku, tak aby se z galaxie obrazů a zvuků na internetu vynořila Kristova tvář a zazněl jeho hlas.³¹

V závěrečné části klade toto poselství věřícím řadu otázek, které by si měl položit každý křesťan, který internet nějakým způsobem používá:

- Jakým způsobem máme rozvíjet moudrost, která nepramení z informací, ale z intuice, moudrost, která chápe rozdíl mezi správným a chybným a řídí se hodnotovým žebříčkem, jenž z tohoto rozdílu plyne?
- Jakým způsobem přechází církev od kontaktu umožněného internetem k hlubší komunikaci, kterou vyžaduje křesťanské poselství? Jak rozvíjíme první kontakt a první výměnu informací, kterou internet umožňuje?
- Jak lze zabezpečit, aby informační a komunikační revoluce, jejímž hlavním nositelem je internet, působila ve prospěch globalizace rozvoje člověka a solidarity, tedy ve prospěch cílů, které jsou těsně spjaty s evangelizačním posláním církve?
- Co můžeme udělat pro to, abychom zajistili, že tento obdivuhodný nástroj, který se původně zrodil pro vojenské účely, bude nyní sloužit míru?

Jedním z cílů této práce je pokusit se na některé z těchto otázek alespoň dílčím způsobem odpovědět.

²⁶ Jan Pavel II., *Poselství k XXXVI. světovému dni sdělovacích prostředků*, vydal Sekretariát České biskupské konference, Praha 2002 (pro vnitřní potřebu).

²⁷ *Tamtéž*, č. 1.

²⁸ *Tamtéž*, č. 2.

²⁹ *Tamtéž*, č. 4.

³⁰ *Tamtéž*, č. 5.

³¹ *Tamtéž*, č. 6.

2.4 Výzkumné práce na téma církev a internet

Jako příklady výzkumů na téma církve a internet jsme vybrali dvě práce z roku 2000. V následujících odstavcích ukážeme některé jejich zajímavé výsledky a ve čtvrté kapitole je srovnáme s výsledky našeho průzkumu.

2.4.1 Církev a internet v USA

První práce pochází z USA a byla vytvořena výzkumným kolektivem³². Postavení církve v USA je v mnoha ohledech značně odlišné od situace u nás, nejen v oblasti využívání internetu a ve vzájemném vztahu katolické církve a nekatolické společnosti. Přesto mohou být pro nás výsledky této práce v mnohém podnětem k zamyšlení a mohou nám pomoci při hledání vhodného způsobu prezentace české katolické církve na internetu a proto mu budeme věnovat více místa.

Průzkum internetových stránek z konce roku 2000 byl prováděn metodou zaslání dotazníku na netýkal se jenom katolické církve, ale celkem 19 křesťanských, židovských i jiných církevních společenství. Ve Spojených státech je přibližně 336 000 takových společenství. Autoři oblesali 12 000 elektronických adres a vrátilo se jim 1309 odpovědí.

Dále uvádíme některé z mnoha výstupů průzkumu. Výsledky jsou uvedeny v procentech z celkového počtu odpovědí.

Co si myslí autoři stránek o dopadu internetu na život jejich společenství:

- Prezentace na internetu zlepšila život společenství (83%).
- Využívání elektronické pošty zlepšilo vzájemné vztahy mezi členy společenství (91%).
- Využívání elektronické pošty členy společenství nějakým způsobem zlepšilo duchovní život ve společenství (81%).
- Využívání elektronické pošty zlepšilo alespoň trochu spojení s okolní společností (63%).

Charakteristické znaky internetových stránek:

- Pozvání návštěvníků, aby přišli na setkání společenství (83%).
- Zveřejnění kázání a dalších textů týkajících se víry (77%).
- Odkazy na vlastní církevní organizaci a další stránky spojené s vírou (76%).
- Odkazy na Písmo, jeho studium a další prameny (60%).
- Časové rozvrhy, plány setkání a další interní věci (56%).

³² PEW INTERNET & AMERICAN LIFE PROJECT: *Wired churches, wired temples: Taking congregations and missions into cyberspace*, [on-line], na adrese www.pewinternet.org (listopad 2002).

Využívání internetu duchovními (odpovědělo 471 osob):

- Podklady pro přípravu kázání (81%).
- Informace o Bibli, Tóře a dalších pramenech (77%).
- Informace pro vzdělávací programy (72%).
- Informace o věcech učení (59%).
- Informace o jiných náboženstvích a vírách (57%).
- Informace o věcech víry (54%).

Umístění internetových stránek:

- Vlastní internetová adresa (37%).
- Na adrese církve (20%).
- Člen společenství věnuje svůj prostor (15%).
- Bezplatná internetová služba výměnou za reklamy (8%).

Podle telefonního průzkumu mezi uživateli internetu, každý pátý uživatel (21%) hledal alespoň někdy duchovní nebo náboženské informace.

Nejobvyklejším obsahem stránek jsou místa a časy bohoslužeb a dalších aktivit, kázání, obrázky ze života společenství, obrázky chrámu, mapy s umístěním kostela a s plánkem cesty.

2.4.2 Farnosti na českém internetu

Průzkum internetových stránek farností na českém internetu vnikl v rámci seminární práce na CMTF UP v Olomouci.³³ Práce zachycuje stav farních internetových stránek v České republice na počátku roku 2000 a umožňuje tak alespoň částečné srovnání současného stavu a výsledování vývoje, kterým se stránky ubírají.

V první části se autor věnuje pastorální instrukci *Communio et progressio* a dokumentu německé biskupské konference o práci s farními časopisy. Na základě informací obsažených v těchto dokumentech a na základě své osobní zkušenosti jako uživatele internetu pak stanovuje kritéria pro hodnocení internetových stránek farností. Hlavní část práce tvoří popis 25 farních internetových prezentací podle takto stanovených kritérií. Hodnocení většiny kritérií je prováděno na základě subjektivního pohledu autora. Rychlost reakce na elektronickou poštu byla ověřena zasláním zprávy.

V závěrečném shrnutí jsou hodnoceny kladně základní informace o farnostech obsažené na stránkách i technické zpracování stránek. Jako nedostatečná je hodnocena aktuálnost

³³ HOFÍREK Pavel, *Farnosti na českém internetu*, seminární práce v rámci postgraduálního studia na CMTF UP, Olomouc 2000 [on-line], na adrese www.internet.hypernet.cz/farnosti.html (listopad 2002).

stránek, jejich otevřenost vůči nevěřícím a možnost kontaktu s farářem nebo alespoň se správcem stránek.

V této práci jsou hodnoceny každé stránky samostatně, jsou u nich uvedena dosažená procenta a hodnocení je zdůvodněno. Chybí zde celkový přehled. Proto zde uvádíme hodnotící kritéria a celkové hodnocení v přehledné tabulce.

Hodnocené kritérium	%
Základy: Obsahují všechny základní informace o farnosti? Adresa, telefon, email? Kdo je správcem farnosti? Pořad bohoslužeb? Kostely a obce patřící do farnosti atd.?	69,2
Aktuálnost: Jsou stránky aktuální? Jsou pravidelně měněny a tedy "živé"?	48,8
Autorství: Je jasný charakter stránek? Kdo je autor? Kdo nese odpovědnost za obsah? Jaká je záruka hodnověrnosti stránek? Jsou to oficiální stránky farnosti či soukromá iniciativa jednoho farníka? Jsou jasně odlišeny oficiální a neoficiální informace? Je jasně odlišena reklama?	56,8
Otevřenost: Mají charakter otevřenosti vůči společnosti nebo jsou zaměřeny jen dovnitř církve a farnosti? Jsou určeny pro všechny? Také pro ty, kdo nenavštěvují bohoslužby? Vyjadřují křesťanské postoje jasně a srozumitelně také pro neznalé "církvního" jazyka?	51,6
Dialog: Dávají prostor pro dialog? Různost příspěvků, pluralita názorů, odpovědi na dotazy? Jsou o tom, co se lidí týká? O konkrétních tématech dané farnosti?	22,0
Styl: Mohou být svým stylem vzorem pro ostatní? Přispívají něčím k rozvoji internetu? Je v nich obsažen výchovný a vzdělávací prvek? Jsou to stránky "na úrovni" a kultivované?	50,8
Kontakt: Jaká je možnost kontaktu s návštěvníky? Ankety? Odpovědi na dotazy? Je možné zástupce farnosti, a to nejlépe přímo kněze, kontaktovat emailem? A dojde odpověď?	51,2
Zpracování: Jaké mají grafické zpracování? Jsou přehledné, srozumitelné, funkční a snadno se na nich orientuje? Jaký je celkový dojem?	60,0
Obsah: Jsou to stránky pestré, poutavé a plné zajímavých informací? Zábavné?	53,2
Něco navíc: Stránka je nějakým způsobem výjimečná.	35,2

Tabulka 1 – Hodnocení farních stránek z počátku roku 2000

2.4.3 Další práce

Z ostatních průzkumů uvedeme pouze několik údajů, které mohou být zajímavé z hlediska možného využití internetu jako pastoračního prostředku.

V dalším výstupu z výzkumného projektu v USA³⁴ se uvádí, že 25 % ze všech uživatelů internetu z něj získalo nějakou náboženskou informaci. Z lidí, kteří používají internet k získání náboženské nebo duchovní informace a ke spojení s ostatními věřícími, připisuje 27 % internetu alespoň nějaké zlepšení svého života ve víře a 15 % prohlašuje, že internet jejich víru upevnil. 62 % si myslí, že materiály přístupné na internetu podporují náboženskou toleranci a 50 % uživatelů hledalo na internetu informace o nějaké jiné víře.

V průzkumu mezi mladými lidmi ve Velké Británii³⁵ bylo vysledováno několik důvodů, proč lidé využívají internet a navazují na něm komunikaci:

- internet je bezpečné místo k rozhovoru;
- je to místo, kde najdu přátelské porozumění a odpuštění;
- zachází se zde se mnou jako s osobou;
- dává mi možnosti výzkumu;
- je zde veselo, internet je pružný, ne zkosnatělý;
- mluví řečí vhodnou pro mladé.

Disertační práce z oboru aplikované teologie na Redcliffe College ve Velké Británii z roku 2001³⁶, která použila jako hlavní metodu průzkumu anketu, uvádí, že skoro polovina lidí považuje internetové přátelství za stejně reálné a pro jejich život stejně důležité jako ne-internetové přátelství. Internetové stránky jsou podle jejich autorů nejvíce zaměřeny na věkové skupiny mezi 18 až 55 lety. Žádné stránky v tomto průzkumu nebyly určeny pro lidi starší 65 let.

Lidé vnímají účinnost jednotlivých prostředků internetu pro pastorační různým způsobem: nejúčinnější se jeví elektronická pošta, dále internetové stránky, chat a instant messages. Pokud vybereme pouze skupinu respondentů ve věku 18-25 let je za nejúčinnější prostředek považován chat, dále elektronická pošta, instant messages a diskusní skupiny. Internetové stránky nejsou v této věkové skupině jako účinný prostředek vůbec uvedeny. Z těchto údajů vyplývá, že starší lidé využívají internet způsobem, který odpovídá tradičním

³⁴ PEW INTERNET & AMERICAN LIFE PROJECT: *CyberFaith: How Americans Pursue Religion Online*, [on-line], na adrese <http://www.pewinternet.org/reports/toc.asp?Report=53> (listopad 2002).

³⁵ BROMLEY Richard W., *The Use of the Internet in Mission among Young People in the UK between the Age of 11 – 16*, [on-line], na adrese <http://www.rbromley.org.uk/papers/papers.htm> (listopad 2002).

³⁶ LEGGETT Mick, *Cyberspace: a valid and effective evangelistic medium*, [on-line] na adrese www.mleggett.uklinux.net/weq/dl/cyberevan.pdf (listopad 2002), s.30.

médiím (pasivní prohlížení a získávání informací), zatímco mladší generace využívá nových možností, které internet přináší a upřednostňuje vlastní aktivní zapojení.

Jako poslední informaci z této disertační práce uvádíme tabulku, která ukazuje jak ve skutečnosti využívají jednotlivé subjekty k pastorační různě technické prostředky internetu:

Technika internetu	%
Internetové stránky	73,9
Elektronická pošta	63,0
Diskusní skupina	34,8
Chat	31,5
Instant messaging	21,7
News groups	14,1

Tabulka 2 - Využití technických prostředků internetu k pastorační

3 Česká katolická církev na internetu

3.1 Farnosti

Jedním z cílů této práce je najít, prohlédnout a zhodnotit pokud možno všechny internetové stránky farností v České republice.³⁷ V listopadu a prosinci roku 2002 bylo na českém internetu nalezeno přibližně 160 stránek farností. Všechny tyto internetové stránky byly prohlédnuty a výsledky tohoto průzkumu jsou uvedeny v tabulkách 3, 4, 5 a 6. Kromě toho bylo v různých seznamech farních stránek nalezeno 20 odkazů na neexistující stránky farností.

Mezi stránkami jsou veliké rozdíly jak v kvalitě zpracování (technické i grafické), tak co do jejich faktického obsahu a informačního přínosu a přitažlivosti pro diváka.

3.1.1 Výsledky průzkumu

V následujících tabulkách uvádíme procento výskytu jednotlivých sledovaných kritérií. Jejich popis, důvody stanovení těchto kritérií a vyhodnocení následuje níže. V tabulce 3 je uveden výskyt jednotlivých prvků na farních stránkách. Tabulka je seřazena podle oblastí farního života, V tabulce 4 jsou uvedeny rubriky (nabídky, položky menu) na úvodní stránce. V obou tabulkách jsme se snažili postihnout skutečný obsah stránek, nikoliv formální název kritéria nebo rubriky.

³⁷ V postatě úplný seznam je na stránkách AMBIT - Adresář českého katolického internetu (www.ambit.hypernet.cz), kde jsou tyto stránky uspořádány podle různých hledisek (abecedně, podle diecézí). Kromě tohoto adresáře jsme odkazy na stránky farností hledali pomocí vyhledávacích programů, na stránkách diecézí a na seznamech českých internetových portálů. Výsledek tohoto hledání ověřil kvalitu a aktuálnost projektu AMBIT. Na základě našeho průzkumu do něj bylo potřeba udělat jenom několik málo změn a doplňků.

Obsah stránek	%
AKTUÁLNOST	
Datum poslední aktualizace uvedeno	32,9
Poslední aktualizace není starší než měsíc	48,1
Poslední aktualizace starší než měsíc, méně než rok	19,6
Poslední aktualizace starší než rok	8,2
Poslední aktualizaci není možné určit	24,1
KONTAKTY	
Adresa	81,0
Autorství stránek	39,2
Kontakt elektronickou poštou na správce	82,9
Kontaktu elektronickou poštou na faráře	43,7
ZAŘAZENÍ DO CÍRKVE A DO SPOLEČNOSTI	
Příslušnost k diecézi	27,8
Příslušnost k vikariátu	27,8
Odkazy na katolické stránky	62,7
Odkaz na stránky obce	22,8
Odkazy na nekatolické stránky	13,9
SVÁTOSTI	
Bohoslužby	89,2
Ostatní svátosti	23,4
TECHNIKA	
Jazykové verze	13,9
Počítadlo návštěvníků - funkční	19,6
Počítadlo návštěvníků - nefunkční	15,2
Více než 1 fotografie	69,6
ŽIVOT VE FARNOSTI	
Nabídka akcí	45,6
Život ve farnosti	48,1
Farní časopis	39,9
Archiv farního časopisu	31,6
Náboženství, katecheze	13,3
Farní rada	15,8

Tabulka 3 – Farní stránky, které splňují jednotlivá kritéria

Rubrika	%
Bohoslužby, liturgie	74,5
Odkazy	51,8
Úvodní strana	51,1
Historie	46,8
Aktuality	39,0
Ze života farnosti, farní informace	38,3
Chrám, kostel	35,3
Fotogalerie	34,8
Zpravodaj	34,0
Farnost	32,6
Kontakty	31,9
Kněz, duchovní správa	14,2
Mládež	12,8
Sbor, schola	12,8
Připravujeme	11,3
Napište nám	11,3
Duchovní texty	10,6

Tabulka 4 – Rubriky na hlavní stránce

V následujících odstavcích vysvětlujeme jednotlivá hodnocená kritéria. V popisu každého z nich je na úvod kurzívou popsána skutečnost, která musí být obsažena na stránkách, aby stránky toto kritérium splnily. Dále uvádíme, proč jsme toto kritérium vybrali a co z něj můžeme vyvodit o životě ve farnostech. V případě, že kritéria jsou podobná nebo z jejich hodnocení vyplývají podobné závěry, jsou popsána společně v jednom odstavci.

3.1.1.1 Autorství stránek

Je uvedeno jméno autora (popř. kolektivu autorů) nebo správce stránek.

Internet umožňuje anonymitu. Je možné publikovat stránky bez uvedení autora a při troše technických znalostí a snaze o „zametení stop“ je opravdu velmi obtížné, ne-li nemožné, zjistit autora stránek. Uvedení jména autora znamená přihlášení se k osobní zodpovědnosti za obsah stránek. Přílišná skromnost, která by mohla vést k neuvedení jména, zde není na místě.

Kromě jména je standardem uvádět také adresu elektronické pošty, na kterou je možné zaslat připomínky a dotazy ke stránkám. Pokud je uvedena jen elektronická adresa, nezapočítává se tato skutečnost jako uvedení jména, kromě několika případů, kdy součástí adresy bylo jméno a příjmení.

Na některých případech je na samostatné stránce popsán jejich vznik, vývoj a způsob provozování. Ve všech těchto případech se jedná o skupinovou práci.³⁸

3.1.1.2 Datum poslední aktualizace

Je uvedeno datum, kdy byly stránky naposledy změněny.

Pokud jsou na stránkách informace, které se mění, dává toto datum uživateli jistotu, že údaje nejsou zastaralé a že je na ně možné se spolehnout. Staré datum znamená, že stránky nejsou udržované a že k informacím, které jsou na nich obsažené, je třeba přistupovat opatrně. I taková informace je cenná a z hlediska uživatele je lepší, když je uvedeno datum staré, než žádné.

Toto datum na úvodní stránce má uvedeno 32,9 % farních stránek. Další problém, který se vyskytl u několika farností je skutečnost, že datum je sice uvedeno, je relativně aktuální, ale skutečný obsah stránek tomu neodpovídá. U některých stránek jsme našli datum aktualizace například měsíc staré a na stránkách byly pozvánky na farní akce konané více než před rokem. Tento stav může vzniknout při aktualizaci jen jedné stránky z několika, datum aktualizace se obnoví (často automaticky), ale některé stránky zůstanou nedotčené.

Řada farností řeší problém údržby, lépe řečeno neúdržby svých stránek tak, že uvádí pouze informace, které se prakticky nemění. Při pohledu uživatele na takové stránky pak farnost působí dojmem, že veškerý farní život spočívá v pravidelném konání bohoslužeb a že se ve farnosti nic jiného neděje.

3.1.1.3 Život ve farnosti, nabídka akcí

Na stránkách jsou uvedeny kromě bohoslužeb také jiné akce nebo činnosti ve farnosti. Může se jednat o periodické akce (např. křížová cesta první pátek v měsíci, setkání mládeže každý týden, výuka náboženství) nebo o akce nepravidelné (např. pouť, návštěva biskupa, letní tábor pro děti). Mezi tyto nepravidelné akce jsme nezapočítávali změnu pravidelných bohoslužeb ve vánočním a velikonočním období. Takovou farnost můžeme pracovníě nazvat „živá farnost“. Pokud je součástí stránek farní zpravodaj, byla tato farnost započítána vždy jako živá. Nabídka akcí znamená uvedení pozvánky na nějakou akci, která se nekoná v kostele.

Při takto definovaném chápání pojmu „živá farnost“ je v naší republice z pohledu internetových stránek takových farností skoro polovina.

³⁸ Například Praha – Strašnice <http://strasnice.lantanet.cz/>.

Některé farnosti řeší aktuálnost svých stránek tak, že jejich součástí je farní zpravodaj. Ten sice většinou není upraven do internetové podoby a nevyužívá všech možností internetu (např. hypertextové odkazy, grafická úprava) a je zobrazen ve formátu , který odpovídá rozvržení při tisku. Toto řešení není úplně ideální, ale šetří čas těch lidí, kteří jsou ve farnosti aktivní a z hlediska aktuálnosti informací je vyhovující. Při průzkumu jsme nezaznamenali ani jeden farní zpravodaj, který by byl pouze na internetu, bez tištěné podoby.

3.1.1.4 Odkazy

Existují odkazy na jiné internetové stránky. Pokud je na stránkách pouze odkaz na stránky vlastní diecéze, považovali jsme tuto stránku za stránku bez odkazů.

Hypertextové odkazy jsou jedním z důležitých přínosů internetu a jejich zařazení na stránky patří k základním technickým prvkům. Stránka bez odkazů svědčí buď o velmi nízké technické úrovni autora, o pohodlnosti nebo o nezájmu o okolní svět.

Farní stránky nejsou většinou příliš rozsáhlé, jejich smyslem je podat přehledně informace o farnosti a jejich uživatel by měl mít možnost podívat se jednoduše na další stránky s podobným zaměřením, např. pastorační portály.

Poměrně velký počet farních stránek (35,4%) nemá žádné odkazy. Ze stránek, které odkazy mají jsme sestavili následující tabulku, která ukazuje zastoupení jednotlivých odkazů na těchto stránkách. Uvedeny jsou pouze odkazy, které se vyskytovaly na více než 10% stránek.

Stránky na které směřuje odkaz	Internetová adresa	%
Vlastní diecéze	<i>různé</i>	62,7
Abeceda víry na internetu	www.vira.cz	54,9
Centrum křesťanství na českém internetu	www.christnet.cz	52,0
AMBIT – adresář českého katolického internetu	ambit.hypernet.cz	49,0
Česká biskupská konference	www.cirkev.cz	49,9
Jiné farnosti nebo poutní místa	<i>různé</i>	41,2
Katolík	www.katolik.cz	38,2
Svatá Stolica	www.vatican.va	32,4
Rádio Proglas	www.proglas.cz	25,5
Bible na internetu	www.biblenet.cz	24,5
Katolický týdeník	www.katyd.cz	22,5
Jiná diecéze (ne vlastní)	<i>různé</i>	16,7
Karmelitánské nakladatelství	www.kna.cz	16,7
Pastorační činnost a duchovní život	www.pastorace.cz	16,7
Charita (farní nebo diecézní)	<i>různé</i>	14,7
Nakladatelství Portál	www.portal.cz	10,8

Tabulka 5 - Odkazy na stránkách farností

3.1.1.5 Zařazení farnosti do struktury církve

Existuje informace, do kterého vikariátu nebo alespoň do které diecéze farnost patří.

Katolická církev má v současnosti pevně danou správní strukturu a každá farnost je do této struktury zařazena. To znamená, že patří do nějaké diecéze a vikariátu.

I když farní internetové stránky slouží především členům farnosti, kteří tyto informace samozřejmě znají, pro návštěvníka, který není členem farnosti, je dobré uvést alespoň příslušnost farnosti do diecéze. Vzhledem k tomu, že všechny diecéze mají svoje stránky, není problém umístit také odkaz na ně.

Uvádět diecézi je zbytečné, pokud farnost patří do sídelního města diecéze a příslušnost k diecézi je zřejmá z názvu farnosti. Takové farnosti mají na své úvodní stránce většinou název, kde je uvedeno město a městská čtvrť, případně patron kostela.³⁹

V několika případech jsou stránky jednotnou formou vytvořeny pro celý vikariát nebo pro několik farností stejným způsobem.

3.1.1.6 Zařazení farnosti do společenství obce

Existuje odkaz na stránky obce.

Příslušnost k obci je vždy zřejmá z názvu farnosti. Ani v jednom případě, nebyla uvedena farnost pouze jménem světce, kterému je zasvěcen kostel. Z tohoto pohledu je tedy příslušnost k obci bezproblémová.

Pokud jde o vztah k obci, je určitým obrazem tohoto vztahu i uvádění odkazu na obecní stránky. Jenom 22,8 % farních stránek má na svých stránkách odkaz na internetové stránky obce a jenom pětina těchto obecních stránek odkazuje na stránky farnosti. Tyto vzájemné odkazy určitým způsobem, vyjadřují skutečnost, že farnost je součástí života své obce. V malém množství případů (4,4 %) jsou farní stránky přímo na stránkách obce.

K tomuto tématu viz také odstavec 3.1.3.2 Města a obce.

3.1.1.7 Možnost kontaktu elektronickou poštou

Existuje možnost odeslání elektronické pošty buď přímo využitím odkazu nebo je alespoň uvedena adresa elektronické pošty.

V optimálním případě by na stránkách měl být kontakt na faráře a další kontakt na jejich autora nebo správce. Výsledek průzkumu ukázal, že ani uvedení adresy elektronické pošty na správce stránek není samozřejmostí (82,9 %). Kontakt na faráře je uveden dokonce

³⁹ Například Farnost Brno-Bystrc (www.farnostbystrc.cz).

jen na 43,7 % stránek. Důvodem je pravděpodobně skutečnost, že v řadě případů stránky vytvoří a spravuje technicky zdatný laik se souhlasem faráře a farář elektronickou poštou nepoužívá.

3.1.1.8 Základní informace o farnosti

Uvedení pořadu bohoslužeb a adresy fary nebo jiného kontaktu na faráře.

Existují stránky, které se deklarují jako farní a které tyto základní informace neuvádějí. Není jich mnoho, přibližně 10 %. Většinou se jedná o stránky dlouho neudržované, o stránky, na kterých někdo začal pracovat a práci nedokončil. Přesto jsou uváděny v seznamech farních stránek na různých portálech a seznamech.

3.1.1.9 Počítadlo návštěvníků

Na stránkách je uvedena informace o počtu uživatelů, kteří navštívili tuto stránku.

Jedná se o technický prostředek, který je na farních stránkách s oblibou uváděn.

Počítadlo poskytuje řada internetových zprostředkovatelů zdarma a proto je autoři s oblibou umísťují na úvodní stránku (34,8 % farních stránek). Počítadlo zdarma je ale také bez záruky a často se stává, že odkaz na něj není již platný a na hlavní stránce se objeví značka pro nenalezený odkaz. Takových stránek jsme našli 15,2 % a jsou jedním z důkazů nedostatečné péče, která se věnuje údržbě stránek.

V několika případech byla použita a návštěvníkům stránek zpřístupněna internetová služba, která vytváří statistiku přístupů a kterou je možné na vlastních stránkách zdarma využívat.⁴⁰

3.1.1.10 Jazykové verze

Stránky existují také v jiných jazycích než v češtině.

Jazykové verze jsou součástí stránek, kde se předpokládá přístup uživatelů z různých jazykových oblastí. Například vatikánské stránky⁴¹ nabízí uživateli při přihlášení výběr jazykové verze⁴² a až po výběru jazyka je uživatel nasměrován na hlavní stránku v příslušném jazyce. Na našich stránkách jsme našli 22 % stránek s jazykovými verzemi. Ve všech případech jsou v cizím jazyce uvedeny pouze základní informace o farnosti, přehled

⁴⁰ Například web.navrcholu.cz/ nebo www.pocitadlo.cz/.

⁴¹ www.vatican.va.

⁴² Anglicky, německy, italsky, francouzsky, španělsky, portugalsky, nikoliv latinsky.

bohoslužeb, případně stručná historie kostela a farnosti. Kromě dvou stránek, které mají kromě češtiny pouze polskou verzi, se ve všech ostatních případech vyskytuje angličtina, většinou v kombinaci s dalšími jazyky, nejčastěji s němčinou⁴³.

3.1.1.11 Farní rada

Stránky obsahují informaci o pastorační nebo ekonomické radě. Může to být seznam jejích členů, zpráva o činnosti, výroční zpráva o hospodaření farnosti zpracovaná ekonomickou radou, nebo jenom zmínka o její existenci.

Podle Kodexu kanonického práva⁴⁴ by měla v každé farnosti existovat ekonomická, případně i pastorační (farní) rada. Diecéze vydaly stanovy pastoračních a ekonomických rad, kde podrobněji upravují podmínky a způsob jejich činnosti. Farní, pastorační nebo ekonomická rada farnosti je zmíněna pouze na 15,2 % internetových stránek farností.

3.1.1.12 Technická a grafická úroveň zpracování

Pro hodnocení technické a grafické úrovně zpracování stránek jsme se pokusili stanovit jako objektivní kritérium výskyt technických a grafických prvků na stránkách. Podle výskytu těchto prvků jsme všechny stránky zařadili do jedné ze čtyř kategorií. Technické zpracování a grafický návrh jsme hodnotili společně. Charakteristiky jednotlivých kategorií uvádíme v následující tabulce.

V tomto případě se však na základě průzkumu ukázalo, že jednotlivé technické nebo grafické prvky se vykytují na stránkách nepravidelně, v řadě případů obsahují velmi jednoduché stránky zajímavý technický nebo grafický prvek. Zejména pro stavení přesné hranice mezi kategoriemi a zařazení stránek, které jsou „na přelomu“ kategorií se ukázalo stanovení objektivních kritérií jako nevyhovující.

Hodnocení v následující tabulce je tedy spíše subjektivním hodnocením autora práce. Tabulka ukazuje, že zhruba polovina farních stránek drží krok se současnými technickými a grafickými standardy internetových stránek.

⁴³ Kombinace angličtiny s němčinou se vyskytuje 15-krát, další jazyky nejsou uvedeny více než dvakrát: francouzština, španělština, italština a polština.

⁴⁴ *Kodex kanonického práva*, Praha: Zvon české katolické nakladatelství 1994, § 536 a 537.

Technické a grafické zpracování	%
Velmi jednoduché Stránky jsou pouze textové, málo nebo žádné odkazy. Jedná se o jedinou stránku.	11,4
Jednoduché Stránky převážně textové, jednoduché menu. Většina obrázků jen v jedné velikosti.	40,5
Dobré Současný standard, graficky slušné, malý přehled obrázků, každý je možno zvětšit.	38,0
Velmi dobré Bohaté stránky, profesionální úroveň, grafické zpracování návštěvníka zaujme, stránky obsahují obrázky, případně i animaci nebo zvuk.	10,1

Tabulka 6 – Technické a grafické zpracování stránek

3.1.2 Územní rozložení

V tomto odstavci si všimneme územního rozložení farností, které mají svoji internetovou stránku.

V tabulce 7 uvedeno rozdělení farních stránek podle diecézí. Tabulku jsme doplnili údaji o počtu katolíků, farností a kněží v jednotlivých diecézích.⁴⁵ Tabulka je seřazena podle počtu farních internetových stránek. Z tabulky vidíme, že pořadí výskytu farních internetových stránek s výjimkou pražské diecéze, odpovídá přesně počtu věřících katolíků a skoro přesně počtu kněží (zde je další výjimkou královéhradecká diecéze). Počet farností s počtem farních internetových stránek celkově nevykazuje žádnou souvislost. Pouze u moravských diecézí odpovídá pořadí počtu stránek počtu farností. Toto zjištěním je potvrzením skutečnosti, „že počet farností, uváděný v katalozích jednotlivých diecézí, je mnohdy matoucí“⁴⁶ a nemá příliš velkou vypovídací schopnost.

Tabulka 8 uvádí počet farních stránek rozdělený podle velikosti sídla. Rozdělení počtu farních stránek ve velkoměstech, městech střední velikosti a ostatních obcích zhruba odpovídá celkovému počtu obyvatel, kteří v těchto sídlech žijí.

⁴⁵ Informační stránky jednotlivých diecézí, [on-line], na adrese www.cbk.cz (listopad 2002).

⁴⁶ OPATRŇÁ Aleš, *Pastorace v postmoderní společnosti*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, s. 40.

Diecéze	Farní stránky	Katolíci	Kněží	Farnosti
Pražská	21,5	13,5	14,9	12,7
Olomoucká	18,4	20,8	19,9	14,7
Brněnská	17,7	19,5	16,7	10,4
Ostravsko-opavská	12,0	15,3	11,4	9,3
Královéhradecká	11,4	11,2	14,1	15,1
Českobudějovická	7,6	8,7	10,7	12,1
Litoměřická	5,7	5,9	7,1	14,7
Plzeňská	5,7	5,2	5,3	10,9

Tabulka 7 - Rozdělení farních stránek, katolíků, kněží a farností podle diecézí (v procentech)

Typ sídla	Farní stránky	Počet obyvatel
Velká města (nad 90 000 obyvatel)	21,7	25,4
Okresní města (k 31. 12. 2002)	15,9	23,6
Ostatní obce	62,4	51,0

Tabulka 8 - Rozdělení farních stránek a počtu obyvatel podle velikosti obce (v procentech)

3.1.3 Pohled z vnějšku - odkazy na církevní stránky

V této kapitole se budeme věnovat problematice přístupu na internetové stránky církve z necírkevního prostředí. Jde o způsob, jakým je možné tyto stránky nalézt, pokud neznáme jejich adresu. Již jsme konstatovali, že vzhledem k ohromnému množství informací na internetu je důležité nejen stránky vytvořit, ale také dát o nich vědět. V první části uvádíme přehled českých internetových portálů a zastoupení církevních stránek na nich. V další části jsem zkoumali stránky měst a obcí, jejichž farnosti mají internetovou stránku a zjišťovali, zda je na těchto obecních stránkách odkaz na stránky farnosti.

3.1.3.1 Internetové portály

Internetové portály slouží jako jakási vstupní brána do světa internetu. Rozdělují internetové stránky hierarchicky do stromové struktury. Na úvodní stránce mají v průměru deset odkazů, které postupně rozvětvují. Odkazy na náboženské stránky najdeme v rubrice „Společnost“ nebo „Instituce“. To odpovídá dvojímu pohledu na církev – v rubrice instituce je chápána jako úřad, vedle státních a obecních úřadů, v rubrice společnost je náboženství zařazeno na úroveň sportu, kultury, spolkového života. Zařazení farních stránek na nejnavštěvovanějších českých internetových portálech je uvedeno v tabulce 9.

Portál	Zařazení
www.atlas.cz	Společnost – Instituce – Náboženské instituce – Římsko-katolická církev
www.atlas.cz	Společnost – Náboženství – Křesťanství
www.centrum.cz	Instituce a organizace – Náboženské – Římskokatolické – Farnosti
www.centrum.cz	Kultura a společnost – Náboženství – Náboženské organizace – Římskokatolické
www.quick.cz	Společnost – Náboženství
www.redbox.cz	Společnost – Náboženství – Katolická církev – Katolické farnosti
www.seznam.cz	Instituce – Náboženské a církevní – Římsko-katolická církev – Farnosti
www.seznam.cz	Společnost - Společenské názorové směry - Náboženství - Křesťanství - Křesťanské církve – Katolíci

Tabulka 9 – Zařazení katolických stránek v internetových portálech

V následující tabulce 10 je uveden počet odkazů na jednotlivé internetové stránky farností a diecézí na jednotlivých portálech.

Portál	Farnosti	Diecéze
www.atlas.cz	39	5
www.centrum.cz	64	7
www.quick.cz	19	5
www.redbox.cz	57	0
www.seznam.cz	127 + 4	7

Tabulka 10 - Počet odkazů na stránky farností a diecézí.

3.1.3.2 Města a obce

Odkaz na stránky farnosti jsme se snažili nalézt pro všechny farnosti, které mají internetovou stránku. Pokud je na této stránce odkaz na stránku města či obce, použili jsme tento odkaz. Pokud takový odkaz na stránkách farnosti není, vyhledali jsme oficiální stránku města nebo obce internetovým vyhledávačem.

Stejně jako u internetových portálů je nejasné, pod kterou rubrikou hledat odkaz na farní stránky. Při hledání na stránkách měst a obcí jsme našli farnost zařazenou pod různými odkazy: „Kultura“, „Společenské organizace“, „Spolky“, „Úřady a instituce“. Farnost se tak často opravdu ocitá na úrovni „turistického spolku“. Pouze výjimečně existuje na těchto stránkách odkaz „církve“ nebo „náboženské organizace“. I když jsme prohlíželi pouze stránky

těch obcí, kde existují stránky farnosti, je vidět z různorodého zařazení farnosti do struktury obce a z poměrně malého počtu obecních stránek s odkazem na stránky farnosti, že farní společenství není vnímáno jako pevná součást společnosti a pro mnohé je církev exotickou skutečností, která se nedá jednoznačně zařadit do běžných kategorií.

Typ odkazu	%
Farní stránky mají odkaz na stránky obce	22,8
Farní stránky jsou přímo na stránkách obce	4,4
Obec má odkaz na stránky farnosti	21,5

Tabulka 11 – Vzájemné odkazy na stránkách obce a farnosti

3.1.4 Zajímavé stránky a dobré nápady

Při prohlížení farních internetových stránek jsem našli řadu stránek, které by mohly sloužit jako příklad pro ostatní. Příklady stránek, které uvádíme tomto odstavci, nemají sloužit k pouhému napodobování, ani neobsahují shrnutí všech kritérií, která jsme sledovali. Mohou poskytnout inspiraci pro ty, kteří se zamýšlejí nad přípravou vlastních farních stránek.

Řada stránek má dobrou grafickou úroveň a po technické stránce využívá současné možnosti internetové prezentace.⁴⁷ Na druhé straně i jednoduché, technicky i graficky nenáročné stránky mohou mít velkou informační hodnotu a ukazovat farnost jako živé společenství věřících s řadou aktivit.⁴⁸ Řada stránek může sloužit nejen jako inspirace pro tvorbu farních stránek ale i jako zdroj nápadů, co všechno lze ve farním společenství realizovat.⁴⁹

Některé zajímavé rubriky se vyskytují jen ojediněle, např. rubrika „mimo zdi chrámu“,⁵⁰ upozornění jak se chovat v kostele pro věřící i nevěřící,⁵¹ uvedení pořadu bohoslužeb všech křesťanských církví v okolí,⁵² nabídka připravených katechezí a programového vybavení pro administrativu farnosti⁵³, intence mší na každý den,⁵⁴ počet věřících, kteří navštěvují bohoslužby.⁵⁵

⁴⁷ Z řady takových stránek vybíráme jen několik farností: Bruntál: <http://udoli.misto.cz>, Napajedla: <http://sweb.cz/farnost.napajedla/>, Olomouc- sv.Vaclave: www.ado.cz/dom, Pozlovice www.pozlovice.cz/farnost, Praha Žižkov: www.farnost-zizkov.cz, Pustá Polom: www.pustapolom.cz/farnost/, Třešť: <http://sweb.cz/ftrest/frame.html>, Žďár nad Sázavou: sweb.cz/prokopzr.

⁴⁸ Např. Blansko: www.katol-farnost.bk.cz, Liberec-Rochlice: www.digitalclassics.cz/fara_rochlice.htm.

⁴⁹ Např. Náchod: www.volny.cz/nfara/, Ostrava-Svinov: www.volny.cz/kristus.kral, Ústí nad Orlicí: <http://dekanstvi-uo.web.worldonline.cz/>, Vratislavice nad Nisou <http://farnost-vrat.rkc-lbc.cz/>.

⁵⁰ Havířov: www.farnost-havirov.cz.

⁵¹ Jevíčko: www.ado.cz/jevicko/.

⁵² Karlovy Vary: www.dekanstvi.cz/default.htm.

⁵³ Ostrava-Hošťalkovice <http://www.volny.cz/hostalkovice/>.

Do našeho přehledu farních internetových stránek jsme zařadili i několik stránek, které jsou společné pro více farností nebo pro celý vikariát.⁵⁶ Do statistických přehledů jsme takové společné stránky započítali jako jedinou stránku. Tyto stránky jsou vždy na slušné grafické i technické úrovni a přinášejí očekávané informace.

3.2 Diecéze

Při prohlížení internetových diecézních stránek je u většiny z nich zřejmá profesionální práce, jak při vytváření stránek, tak při jejich údržbě. V některých případech je i grafická úprava na vysoké úrovni (Praha, Ostrava-Opava). Pouze litoměřická diecéze nemá vlastní stránky.⁵⁷

Profesionální příprava diecézních stránek je vidět i na jejich obsahu. Všechny diecézní internetové stránky obsahují základní informace, které od nich uživatel může očekávat: představení biskupů, organizační schéma biskupského úřadu s uvedením jmen, telefonů a elektronických adres zodpovědných osob, základní souhrnné informace o diecézi (rozloha, počet obyvatel, počet věřících, ...), organizační struktura diecéze (seznam vikariátů, většinou i seznam farností), adresy různých církevních institucí v diecézi (školy, charity, pastorační centra, ...), přehledy akcí, které se v diecézi konají, odkazy na další církevní stránky.

Na všech diecézních stránkách je také různým způsobem a v různé kvalitě alespoň částečně prezentována pastorační činnost diecéze, někdy přímo jako pastorační plán, někdy odkazem na stránky pastoračních středisek zařazených v diecézi.

Podrobněji si v tabulce 12 všimneme jakým způsobem informují diecézní stránky o bohoslužbách.

Otázkou je aktuálnost údajů.⁵⁸ Pouze v královohradecké diecézi je u každého údaje o bohoslužbách uvedeno datum poslední aktualizace, které napovídá, jak se může návštěvník stránek na tuto informaci spolehnout. Z uvedených informací o bohoslužbách se zdá jakoby

⁵⁴ Luhačovice: www.ado.cz/luhacovice/.

⁵⁵ Např. Vodňany: www.mujweb.cz/Institute/farnost_vodnany/.

⁵⁶ Např. Rokycany: http://web.quick.cz/rc_rokycany/index.htm,
Třebíč: <http://www.volny.cz/trebicmartin/index.htm>, Tábor: <http://www.volny.cz/faratabor/>,
Velké Meziříčí <http://www.dekanstvium.horacko.com/aktuality.asp>.

⁵⁷ Mohla by je nahradit existující internetová verze zpravodaje litoměřické diecéze „Zdislava“ www.gwert.cz/zdislava/, kdyby na jejich úvodní stránce nebyla omluva a upozornění, že obsah těchto stránek je zanedbaný a neudržovaný, spolu s výzvou, že se hledá zájemce, který by se o tyto stránky staral.

⁵⁸ Autor této práce se v létě 2002 marně snažil zúčastnit mše svaté na třech místech v Plzni a blízkém okolí v neděli v čase kolem poledne podle údajů na internetových stránkách diecéze – údaje z internetu neodpovídaly skutečnosti.

pro některé diecéze bylo obtížné získat informace o bohoslužbách mimo hranice sídelního města diecéze.

Diecéze	Informace o bohoslužbách
Brněnská	Seznam nedělních bohoslužeb, možnost vyhledávání podle prvního písmene názvu obce. Pro brněnské děkanství jsou uvedeny bohoslužby i ve všední den.
Českobudějovická	Seznam farností s uvedením času nedělní bohoslužby a telefonního čísla na faru.
Královéhradecká	Interaktivní vyhledávání. Vzájemně propojené seznamy farností, farářů, obcí a časů bohoslužeb. U bohoslužeb je vždy uvedeno datum poslední aktualizace.
Olomoucká	Přehled bohoslužeb v Olomouci a v olomouckém děkanátě, rozlišení letního a zimního času (vše na jedné stránce).
Ostravsko-opavská	Přehled jen v ostravském děkanátu.
Pražská	Interaktivní vyhledávání nejbližší bohoslužby podle času a podle místa. Pouze Praha.
Plzeňská	Interaktivní vyhledávání podle vikariátů a farností. Není uvedeno pro všechny vikariáty. Pro Plzeňský vikariát všechny bohoslužby, pro ostatní vikariáty jen sobotní a nedělní bohoslužby.

Tabulka 12 - Informace o bohoslužbách na stránkách diecézí

Při prohlížení diecézních stránek jsme objevili několik užitečných nápadů, které jsou uvedeny vždy jen v jediné diecézi.

- Slovníček základních církevních výrazů se stručným vysvětlením. (Hradec Králové)
- Internetová konference o pastorači. Jedná se o novinku, a proto zatím není možné posoudit její přínos. (Plzeň)
- Výroční zpráva diecéze obsahuje souhrnné informace o dění v diecézi za rok v oblastech pastorační práce, církevního školství, hospodaření, oprav památek a novostaveb. (Praha)
- Vzorové stanovy ekonomické rady farností. (Brno)

3.3 Pastorační portály

Pojem pastorační portály používáme pro stránky, které mají obecné pastorační zaměření. Tyto stránky vznikly většinou v rámci určité diecéze, ale svým rozsahem i významem tento rámec přesahují a můžeme je opravdu považovat za vstupní brány do křesťanské tematiky na českém internetu. Uvádíme jejich stručný přehled.

Projekt pastoračního střediska pražské diecéze www.vira.cz je internetovým informačním zdrojem o víře a životě z víry. Stránky nemají plnit funkci aktuálního zpravodajství a novin. Pro tyto stránky se oprávněně používá název „abeceda víry na internetu“. K uživatelskému komfortu patří věcný i jmenný rejstřík, katalog a funkce hledání. Obsah stránek se průběžně rozšiřuje. Jsou to v současnosti nejnavštěvovanější stránky v oblasti náboženství u nás.⁵⁹

Brněnský projekt www.katolik.cz je zaměřen spíše na mládež. Najdeme zde například denní liturgii, svědectví o Bohu, soutěže, seznamku a možnost inzerce, gynekologickou poradnu, zasílání pohlednic s křesťanskou tematikou. Velmi navštěvovanou rubrikou tohoto serveru jsou dotazy, na které odpovídá kněz nebo jáhen. K dotazu a odpovědi je možné rozvinout diskusi, která často obsahuje několik desítek příspěvků.

Speciálním portálem pro mládež, který provozuje Sekce pro mládež při České biskupské konferenci je www.signaly.cz. Tento portál je zaměřen především na nabídku akcí, zpravodajství, ankety a diskusní skupiny pro mladé. Jsou na něm odkazy na stránky zaměřené na mládež, které existují v jednotlivých diecézích.

Stránky Karmelitánského nakladatelství www.kna.cz jsou sice zaměřeny na podporu prodeje knih, tedy na komerční aktivitu, ale můžeme je zařadit mezi pastorační servery nejen proto, že knihy tohoto nakladatelství jsou výlučně s duchovní tematikou. Mnoho duchovních textů je možné si přečíst on-line, najdeme zde encyklopedii náboženství a čtenářský klub.

Portál www.pastorace.cz je určen především lidem, kteří jsou nějakým způsobem aktivně zapojeni do pastorační činnosti v církvi. Přináší podklady pro pastorační práci, katechezi a rozvoj duchovního života. Najdeme tam tématické texty, podklady pro přípravu kázání, liturgický kalendář.

Linka důvěry na internetu www.help.vira.cz je kontaktní služba, kde mohou lidé prostřednictvím elektronické pošty diskutovat o svých problémech. Služba umožňuje jak anonymitu, tak i otevřenou komunikaci.

Stránka www.krestanstvi.cz nabízí několik základních lidských otázek a křesťanské odpovědi na ně.

⁵⁹ Počet přístupů cca 10 000 měsíčně jej řadí mezi stránkami českého internetu přibližně na 400. místo.

Magazín www.christnet.cz si dává podtitul centrum křesťanství na českém internetu. Jedná se kombinaci zpravodajského serveru a stránek s duchovní tematikou. Jde o soukromou laickou aktivitu, která se na katolickém základě snaží obsáhnout různé křesťanské církve.

Všechny portály nabízejí možnost kontaktu lidí s podobnými zájmy, diskusní skupiny, odkazy na další křesťanské stránky. Kromě lidí, kteří se přípravou stránek zabývají profesionálně se na jejich podobě a na přípravě textů pro ně podílejí i dobrovolní spolupracovníci. Diskusní skupiny, odkazy na další křesťanské stránky.

3.4 Ostatní církevní stránky

V našem průzkumu internetových stránek jsme se vzhledem k rozsahu této práce omezili pouze na farnosti, diecéze a stručný popis pastoračních portálů. Další typy stránek, které na českém internetu můžeme nalézt, jsou například stránky kongregací, charit (diecézních i farních), stránky církevních škol apod.⁶⁰ Funkci církevního informačního serveru plní profesionálně vedené stránky tiskového střediska České biskupské konference.⁶¹

Další možné rozšíření tohoto průzkumu by se mohlo týkat uživatelů těchto stránek. Tyto informace můžeme částečně získat ze sledovanosti jednotlivých stránek.

3.5 Zhodnocení současného stavu

Z průzkumu internetových stránek farností je zřejmé, že většina z nich vznikla jako laická iniciativa. Svým obsahem mohou sloužit především farnímu společenství a jen občas se ně podívá jiný návštěvník. Tomu odpovídá i nízký počet přístupů.⁶²

Přestože mají takto omezenou působnost, často amatérský přístup, a různé drobné nedostatky, je na nich vidět, že lidé, kteří je vytvářejí a udržují svým způsobem aktivně přispívají k rozvoji církve.

Kromě toho existuje také řada farních stránek, o kterých se dá říci, že církvi spíše škodí. Dnes už není možné se úplně ztotožnit s Hofírkovým tvrzením, že každá, byť i stručná informace o farnosti, má velkou hodnotu, protože podstatné je, že farnost existuje na internetu.⁶³ Toto tvrzení bylo pravdivé před několika lety, kdy bylo užívání internetu v naší zemi podstatně méně rozšířené než v současnosti. Pokud najdeme na internetu stránky farnosti, kde jsou uvedeny zastaralé informace a řada neplatných odkazů, nejsou takové

⁶⁰ Odkazy na většinu těchto stránek je možné nalézt na www.ambit.hypernet.cz.

⁶¹ www.cirkev.cz.

⁶² Až na dvě pražské výjimky mají farní stránky v průměru méně než 2 přístupy denně, většina z nich, zejména v případě menších obcí, jen několik přístupů za měsíc.

⁶³ HOFÍREK Pavel, *Farnosti na českém internetu*, seminární práce v rámci postgraduálního studia na CMTF UP, Olomouc 2000 [on-line], na adrese www.internet.hypernet.cz/farnosti.html (listopad 2002).

stránky žádným přínosem pro členy farnosti a náhodným návštěvníkům poskytují obraz církve, který svědčí o nedbalosti a nezájmu o vnější prezentaci.

Co se stránkami, které i z jiných důvodů zřejmě dělají církvi více škody než užitku? Vyřadit tyto stránky ze seznamů farností? Jakým způsobem? Zavádět v církvi nějakou cenzuru internetu není v současné době možné, do většiny seznamů stránky zařazuje jejich autora a jen on je může na základě přístupových hesel zase vyřadit. V počátečním nadšení při tvorbě stránek autor zařadí odkazy na stránky všude, kam může, po chvíli nadšení vyprchá, stránka je nehotová nebo po nějaké době zastará, autor na ní zapomene a o vyřazení ze seznamů se nepostará. Odstranit takové stránky z internetu bez spolupráce s autorem není prakticky možné. Na církevních stránkách (např. diecézní) je možné periodicky kontrolovat platnost všech umístěných odkazů a podobné odkazy vyřadit. Jedná se o časově náročnou činnost, zejména při větším počtu odkazů, ale v rámci údržby složitějších stránek, která je většinou zajišťována profesionálně, by bylo vhodné na ni vyčlenit prostředky a například jednou ročně tuto kontrolu provést.

Možná ještě účinnější by bylo označit tyto stránky veřejně jako „zastaralé“, někdo z farnosti by se pak zastyděl a postaral se o nápravu, případně upozornit faráře, který má nejspíše možnost najít mezi svými farníky toho, kdo je za tyto stránky zodpovědný.

Na rozdíl od většiny farních stránek jsou stránky diecézí a pastorační portály připravovány profesionálně. To neznamená jenom, že se na jejich přípravě podílejí lidé, kteří jsou za svoji práci placeni, ale také zodpovědný přístup, stálou snahu o vylepšování a rozšiřování obsahu stránek a jejich vysokou technickou i grafickou úroveň. Diecézní stránky přináší především faktické informace, zatímco pastorační portály jsou především zdrojem pro život z víry, ale mnohé si na nich mohou nalézt i hledající lidé.

4 Možnosti využití internetu pro farní pastorační

Při hledání dalších možností využití internetu ve farní pastorační nejprve provedeme srovnání výsledků našeho průzkumu s podobně zaměřeným průzkumem prováděným před delším časovým obdobím a s podobnými průzkumy v zahraničí. Tato srovnání nám pomohou odhadnout směr vývoje a umožní navrhnout efektivní využití internetu ve farní pastorační.

4.1 Srovnání výsledků průzkumu

4.1.1 Farnosti na českém internetu v roce 2000

Průzkum stránek prováděný na počátku roku 2000 můžeme využít k porovnání současného stavu se stavem farních stránek skoro před třemi lety. Na rozdíl od této práce byl do dřívějšího průzkumu zahrnut jen omezený počet zřejmě náhodně vybraných stránek a některá hodnotící kritéria byla subjektivním pohledem autora. Přesto v některých bodech můžeme stav farních internetových stránek porovnat.

Ze 23 stránek⁶⁴, které své práci uvádí Hofírek jich na konci roku 2002 na stejné internetové adrese existovalo jenom osm, dalších devět existovalo, ale adresa byla změněna, a šest stránek farností se na internetu již vůbec nepodařilo nalézt. Tato čísla odpovídají poměrně velkému počtu odkazů na neexistující stránky farností koncem roku 2002. (158 existujících stránek a 20 odkazů na neexistující stránky). Odkazy na neexistující stránky vesměs směřují na veřejné servery, které poskytují místo pro stránky zdarma. Jak takový situace vzniká? Autor stránek rozešle na různá místa na internetu odkaz na nově publikované stránky, později se o stránky přestane starat a provozovatel serveru je z nějakého důvodu zruší.

I když výsledná „procenta“ v Hofírkově a našem průzkumu byla spočítána jinou metodikou, můžeme si na jejich základě dovolit srovnání několika kritérií. Pokud za základní informace o farnosti považujeme uvedení pořadu bohoslužeb, adresy a elektronické adresy, jsou tyto základní informace uváděny výrazně častěji (2000: 69,2 %, 2002: 84,5 %). Za aktuální stránky považujeme takové, které jsou aktualizovány alespoň jednou měsíčně. Podle našeho průzkumu se aktuálnost stránek prakticky vůbec nezměnila (2000: 48,8 %, 2002: 48,1 %). Autorství stránek bylo před třemi lety o něco lépe zřetelné (2000: 56,8 %, 2002: 39,2 %).

4.1.2 Využití internetu ve farní pastoraci v zahraničí

Při srovnání výsledků našeho průzkumu s průzkumem prováděným v USA si musíme uvědomit odlišnost situace v postavení církve ve společnosti i daleko větší rozšíření internetu v USA než v naší republice. Srovnání nám může ukázat směr, kterým se pravděpodobně bude vývoj internetu v oblasti farních stránek ubírat.

⁶⁴ Hofírek uvádí 25 stránek farností, ale dvě z nich jsme do našeho přehledu nezahrnuli, protože se nejedná o české farní stránky: poutní místo sv. Hostýn a česká farnost v New Yorku.

Stejně jako v USA jsou nejčastějším obsahem českých farních stránek místa a časy bohoslužeb. Relativně často se také u nás vyskytuje popis historie kostela, jeho fotografie a informace o životě farního společenství.

Mapka s umístěním kostela je na našich farních stránkách vidět jen zřídka (5,7 %). Jedním z důvodů je zřejmě velký počet farních stránek v malých obcích (62,4 %), kde je kostel dominantní stavbou a mapka s umístěním kostela zde postrádá smysl. Dalším důvodem je obecně nižší rychlost připojení k internetu u nás. Grafická mapa zabírá hodně času při prohlížení uživateli a hodně místa potřebného pro umístění stránek na serveru autorovi. Plánek obce s vyznačeným umístěním kostela je zřejmě jedním z prvků jejichž zastoupení bude postupně vzrůstat. Umístění mapky je také jedním ze způsobů, jak přiblížit farnost i lidem, kteří pravidelně nenavštěvují bohoslužbu.

Dalším častým obsahem stránek v USA je kázání. Na našich stránkách se objevuje výminečně. Ani rubrika „duchovní slovo“, kde se kromě kázání vyskytují i jiné duchovní texty, není často zastoupena (10,6 %). Kázání nemá v katolické církvi u nás takovou tradici jako v USA s převažujícím protestantským prostředím. Spíše než na farních stránkách se bude v našem prostředí kázání objevovat na pastoračních portálech. V současné době je nejvíce zastoupeno na portálu Pastorage,⁶⁵ kde je databáze vhodných textů postupně doplňována.

Zajímavé je srovnání technického umístění internetových stránek. V USA je největší počet stránek umístěn na vlastní internetové adrese (37 %) a jenom malý počet (8 %) na bezplatně nabízeném internetovém prostoru, na kterém jsou ke stránkám připojovány reklamy. V České republice je tomu opačně, více než polovina stránek je umístěna tak, aby se za ni nemuselo platit.⁶⁶ S postupným rozvojem internetu bude zřejmě docházet k přesunu farních stránek z volně nabízeného prostoru, k využívání placených služeb, které mimo jiné poskytují větší záruky pro dlouhodobou existenci stránek.

Umístění	ČR	USA
Bezplatná internetová služba	58	8
Na adrese obce nebo regionu	18	-
Na adrese církve	10	20
Vlastní internetová adresa	8	37
Ostatní (placená služba, sponzor)	7	15

Tabulka 13 - Srovnání umístění internetových stránek farností v ČR a v USA (v procentech)

⁶⁵ www.pastorage.cz.

⁶⁶ Placený prostor pro umístění stránek bez reklam bylo možné v ČR koncem roku 2002 zajistit za méně než tisíc korun ročního poplatku.

4.2 Další využití internetu pro farní pastorační

Na základě výsledků provedeného průzkumu uvádíme v této části některé možnosti dalšího využití internetu ve farní pastorační. Nejedná se o vyčerpávající výčet. Internet je stále ve stadiu prudkého rozvoje a neustále se objevují nové a nové možnosti jeho využití.

V každém případě je třeba nejprve se zbavit předsudků vůči využívání internetu. Stále se v církvi můžeme setkat s názorem, že jeho „formativní působení na rozvoj osobnosti většiny příjemců je slabé či problematické“.⁶⁷ Internet je ovlivňován morálkou a zvyklostmi společnosti stejně tak je církev ovlivňována morálkou a zvyklostmi společnosti. Internet může získat nemorální obsah, může zapříčinit manželské hádky, může být návykový, může vyzývat k určité nepoctivosti a může zvýrazňovat rozdíly v naší společnosti, ale také může vytvářet společenství, nabízet duchovně obohacující pokrm a může být místem, kde lidé vážně uvažují o Bohu.⁶⁸

4.2.1 Statické stránky

V dnešní době je práce na tvorbě internetových stránek odpovědným úkolem pro koordinovaný tým lidí s oficiálním pověřením a potřebným zázemím. Podobně jako práce na vytváření novin, v rozhlasové či televizní stanici. Omezené finanční prostředky církve a nedostatek kvalifikovaných lidí nedovolují využít všech možností, které se nabízejí. Náklady na tvorbu kvalitních internetových stránek jsou v porovnání s ostatním hromadnými sdělovacími prostředky velice nízké. I když je u nás v současné době pastorační vliv internetu daleko menší než vliv ostatních hromadných sdělovacích prostředků, tento vliv se neustále zvětšuje a proto lze s určitostí tvrdit, že finanční prostředky a lidský čas věnovaný internetu v budoucnu přinesou své ovoce.⁶⁹

Z výše uvedeného vyplývá, že ne všechny nápady je možné realizovat na farních stránkách, které jsou ve většině případů vytvářeny dobrovolníky ve farnosti v jejich volném čase. Příprava některých projektů vyžadují delší časový úsek a kolektivní práci. Na druhé straně i jednotlivci nebo malé skupinky, dokáží trpělivým úsilím vybudovat zajímavé a užitečné internetové stránky. Všechny farní stránky ale mají možnost odkázat na projekty, které se autorům zdají zajímavé, případně se na nich nějakým způsobem podílet. Farní

⁶⁷ *Pokoj a dobro - List k sociálním otázkám v České republice k veřejné diskusi*, vydal Sekretariát České biskupské konference, Praha 2000 (pro vnitřní potřebu) s. 55.

⁶⁸ LEGGETT Mick, *Cyberspace: a valid and effective evangelistic medium*, [on-line] na adrese www.mleggett.uklinux.net/weg/dl/cyberevan.pdf (listopad 2002), s. 33.

⁶⁹ Mat 7,16.

pastorace prostřednictvím internetu neneznamená jen farní stránky, ale např. i odkazy na pastorační portály.

Na farních stránkách můžeme z hlediska aktuálnosti rozlišit zhruba tři typy informací:

- Aktuální informace, které se často mění, např. měsíční program, farní zpravodaj.
- Údaje, které se mění jen zřídka – jméno faráře, pořad bohoslužeb.
- Informace, které se prakticky nemění – adresa, historie farnosti, popis kostela.

Farní stránky s aktuálními informacemi jistě přitáhnou nejvíce návštěvníků, kteří se na stránky budou i opakovaně vracet, protože na nich najdou vždy nové informace. Jsou ale také náročné na údržbu a pro farnost, která není schopna tuto údržbu zajistit, je vhodnější vytvořit stránky statické, které sice nevybízí k opakované návštěvě, ale poskytují očekávané informace o farnosti.

Otázky a odpovědi⁷⁰ na ně jsou často uváděny na internetových stránkách a u uživatelů jsou oblíbeným způsobem, jak získat první informace o oblasti, kterou neznáme a se kterou se chtějí blíže seznámit. Tento souhrn otázek a krátkých a výstižných odpovědí nemusí být sestavován zpětně z otázek, které autorovi stránek zašlou uživatelé. Otázky i odpovědi je možné vytvořit již při návrhu stránek a snažit se předjímat uživatelův zájem, případně obrátit uživatelskou pozornost žádoucím směrem. Otázky a odpovědi svoji členitostí v řadě případů zaujmou diváka více než souvislý text na stejné téma. Příkladem může být stránka „Křesťanství“⁷¹ ale formou otázek a odpovědí je možné popsat třeba i historii kostela nebo aktivity ve farnosti.

Dalším oblíbeným tématem jsou rozhovory se známou osobností. Tento rozhovor může být veden také interaktivně, uživatelé kladou otázky, osobnost na ně odpovídá a výsledek rozhovoru je pak součástí stránek. Pro farní stránky může být zajímavým námětem rozhovor s farářem. Naši faráři jsou často tak vytíženi, že nemají čas napsat něco tom, co se ve farnosti děje, ale na krátký rozhovor na aktuální téma si většinou čas najdou.

Bible může být na internetu zpřístupněna různými způsoby. Jako kniha, kde je možné zobrazit vybranou kapitolu nebo vyhledat příslušné místo. Technicky jednoduchým způsobem je možné vytvořit biblickou konkordanci. Na stránkách může být každý den jiný úryvek z písma, například liturgické čtení na tento den. Také je možné představit si denní modlitbu církve na internetu, kde by každý den byl zobrazen celý text a odpadlo by tak listování a záložky v papírové knize.

⁷⁰ FAQ – Frequently Asked Questions.

⁷¹ www.krestanstvi.cz.

Stejně tak katechismus, kodex kanonického práva a další církevní prameny a dokumenty mohou být zpřístupněny nejlépe systematickým způsobem. Dobrým příkladem jsou stránky Vatikánu, kde objem zveřejněných dokumentů a jejich jazykových verzí postupně narůstá. Při zveřejňování jakýchkoli textů i překladů je samozřejmě třeba dbát na autorská a vydavatelská práva.

4.2.2 Internet jako prostředek komunikace

Zatímco prohlížení internetových stránek může podporovat izolaci a osamělost jednotlivce, využití internetu pro komunikaci podporuje vytváření přátelství a společenství, která se mohou a nemusí stát ne-internetovými. Prostřednictvím internetu je možné vytvořit vztah, který by byl jinak vzhledem ke geografické vzdálenosti účastníků nerealizovatelný. Internetové přátelství nemusí být o nic méně reálné, než ne-internetové, v mnoha případech umožňuje lépe překonat ostych při navazování hlubšího kontaktu.

Pro pastorační využití internetu můžeme rozlišovat různé modely komunikace, které internet nabízí, a vhodným způsobem je využívat:

- Uživatel vyhledává informace na internetových stránkách, kam je před tím někdo jiný umístil. Podobně jako si televizní divák vybírá z různých televizních programů.⁷²
- Uživatel komunikuje s jiným uživatelem a to buď asynchronně jako při výměně dopisů poštou⁷³ nebo současně jako při telefonickém rozhovoru.⁷⁴
- Více uživatelů komunikuje mezi sebou navzájem. Tato komunikace opět může být současná, jako rozhovor ve skupině lidí⁷⁵ nebo asynchronní.⁷⁶

Vnitrocírkevní komunikaci prostřednictvím internetu je účelné rozvíjet zejména v těch oblastech, kdy jsou členové jedné komunity od sebe fyzicky vzdáleni. Jedná se například o velkoměstské farnosti, ve kterých se pravidelní návštěvníci kostela scházejí z různých částí města a farní společenství je často jedinou příležitostí k jejich setkání. V takových případech může internet sloužit jako vhodný komunikační nástroj, ať už se jedná o pasivní prohlížení stránek farnosti, kde jsou oznamovány různé akce, elektronickou poštu, kterou jsou rozesílány pozvánky a zápisy ze setkání, nebo o nějakou formu aktivní komunikace.

⁷² WWW stránky, hyperlink, stahování souborů ftp, gopher.

⁷³ Elektronická pošta, přenos souborů.

⁷⁴ Telefon po internetu, konverzační služby (chat).

⁷⁵ Diskusní skupiny, rozesílání zpráv (newsgroups).

⁷⁶ Konverzační služby (chat).

Zvláštním případem komunikace jsou služby typu „linka důvěry“, která není veřejná, ve většině případů se jedná o komunikaci prostřednictvím elektronické pošty. Anonymita internetu umožňuje položit i osobnější otázky. Linka důvěry, stejně jako každá internetová komunikace v církvi, by měla v sobě nějakým způsobem obsahovat možnost spojit člověka bezpečně a vhodným způsobem s reálnými lidmi, přejít od virtuálního internetového ke skutečnému kontaktu mimo síť.

Dalším možností využití internetu jsou různé ankety, dotazníky a výzkumy veřejného mínění. Na našich farních stránkách jde zatím o ojedinělý jev, ale v současnosti se tento způsob „sběru informací“ stále více rozšiřuje a bylo by dobré, aby postupně pronikal i na církevní stránky. Anketa může probíhat delší dobu a pokud jsou otázky položeny takovým způsobem, který uživatele zaujme, získá i dostatečný ohlas a její výsledky pak mají vypovídací schopnost.

4.3 Doporučení pro tvorbu farních stránek

Než začne farnost s tvorbou vlastních, je třeba zvážit několik otázek:

- Komu budou stránky určeny? Budou sloužit především členům farnosti nebo k prezentaci okolnímu světu?
- Co bude obsahem stránek?
- Jaká bude forma stránek? (Statické stránky, možnost kontaktu elektronickou poštou, diskusní fórum,...)
- Jakým způsobem se lidé dovědí o našich stránkách?
- Jakým způsobem bude zajištěna obsahová i technická údržba stránek v několika následujících letech?
- Bude vytvoření a následná údržba stránek vyžadovat nějaké finanční investice?
- Není vhodné při tvorbě stránek spojit síly s dalšími farnostmi (např. v rámci vikariátu)?

Co by na stránkách nemělo v žádném případě chybět:

- Jméno, adresa a telefon faráře.
- Úřední hodiny farního úřadu (pokud jsou stanoveny).
- Kdy a kde je možno zúčastnit se slavení eucharistie.
- Informace o dalších svátostech.
- Jméno a kontakt na autora a správce stránek.
- Odkazy a doporučení na další stránky (pastorační portály, diecéze, Vatikán, obec).

Co by na stránkách mohlo být:

- Informace o životě farnosti mimo bohoslužby.
- Elektronická adresa faráře, pokud pracuje s elektronickou poštou.
- Datum poslední aktualizace stránek.
- Určení diecéze a viakriátu.
- Historie kostela, fotografie kostela.

Co by na stránkách nemělo být:

- Neplatné odkazy (na jiné stránky, na počítaadlo přístupů, ...).
- Zastaralé informace (např. pozvánky na akce, které již dávno proběhly).
- Rozsáhlé osobní informace o autorovi stránek.

5 Závěr

Internet je jedním z moderních pastoračních prostředků. V České republice zatím zůstává jen okrajovým prostředkem pastore v našich farnostech. Jeho význam ale pomalu vzrůstá, tím jak se stále více lidí připojuje k internetu a jak se na něm objevuje stále více křesťanských stránek. Internet se neustále vyvíjí a církev by měla tento vývoj sledovat a využívat pro pastore nové možnosti, které internet v budoucnu nabídne.

Při prohlížení farních internetových stránek v našich diecézích je možné nalézt velmi dobré a poutavé stránky, které využívají současné technické i grafické možnosti tvorby. Největším problémem je řada stránek, které době svého vzniku byly aktuální, ale jejich autoři je přestali udržovat. Tyto stránky působí technicky zastaralé a obsahují neaktuální informace. Stále jsou na seznámech farních stránek diecézí i internetových portálů, ale pastoračnímu působení církve nepřinášejí žádný užitek, obrazu církve spíše škodí.

Využití internetu ve farní pastore neznamena, že všechny farnosti musí mít vlastní internetové stránky. Farní internetové stránky mají v řadě případů hodnotu spíše jen informační než pastorační. Zejména pokud jsou amatérsky vytvořené nebo neudržované, může být jejich zveřejnění na internetu pastoračnímu působení církve spíše uškodit než prospět. Pokud farnost nenajde dostatek sil na vytvoření, provoz a údržbu vlastních stránek, je možné využívat pastorační portály, které jsou vytvářeny profesionálně. Pastorační portály a stránky diecézí jsou snadno dostupné každému, kdo má přístup k internetu, a mohou pastore ve farnosti posloužit daleko lépe než nekvalitní farní stránky. Větší počet

návštěvníků a větší počet uživatelských ohlasů na těchto portálech zajišťuje dostatečnou zpětnou vazbu, která přispívá k jejich vyšší kvalitě.

Internet je moderní komunikační prostředek, ale je a zůstane stále jenom prostředkem. Komunikace ve své podstatě stále zůstává komunikací člověka s člověkem a nevyhnutelně vyžaduje „svědectví života“. Ten kdo mluví k jiným pomocí hromadných sdělovacích prostředků a tedy i prostřednictvím internetu, se musí chovat tak, aby z jeho projevu byla poznat jednota jeho osobnosti a poselství, které hlásá. Aby bylo možné věrohodně předávat Slovo Boží, je nutné ho vtělit do vlastního života. Musí existovat živý vztah a pevné spojení mezi vlastním poselstvím a tím, kdo toto poselství předává. Aby ten, kdo poselství přijímá byl schopen uvědomit si, že ten, kdo ho předává opravdu prožil to, o čem vypovídá. „Dnešní člověk raději naslouchá svědkům, kteří něco dokazují činy, než učitelům, kteří to vykládají slovy, a učitelům naslouchá jen tehdy, jsou-li zároveň i svědky.“⁷⁷

⁷⁷ *Evangelium nuntiandi*, Apoštolská exhortace Pavla VI., Praha: Zvon české katolické nakladatelství 1990, 41.

6 Přehled použité literatury

Církevní dokumenty

Církev a internet, Papežská rada pro hromadné sdělovací prostředky, vydal Sekretariát České biskupské konference, Praha 2002 (pro vnitřní potřebu)

Dokumenty o sdělovacích prostředcích, vydal Sekretariát České biskupské konference, Praha 1996 (pro vnitřní potřebu)

Etika na internetu, Papežská rada pro hromadné sdělovací prostředky, vydal Sekretariát České biskupské konference, Praha 2002 (pro vnitřní potřebu)

Evangelium nuntiandi, Apoštolská exhortace Pavla VI., Praha: Zvon české katolické nakladatelství 1990

Inter mirifica, Dekret o hromadných sdělovacích prostředcích, Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon české katolické nakladatelství 1995

JanPavel II., *Poselství k XXXVI. světovému dni sdělovacích prostředků*, vydal Sekretariát České biskupské konference, Praha 2002 (pro vnitřní potřebu)

Kodex kanonického práva, Praha: Zvon české katolické nakladatelství 1994

Ostatní literatura

Tištěné materiály

BLAŽEK Bohuslav, *Čas a prostor strukturovaný písmem*, Souvislosti 2/1999 s. 43 - 48

HOFÍREK Pavel, *Internet*, in: Fórum pastorálních teologů II., Olomouc-Velehrad: Centrum Aletti, 2002, s. 29 – 79

HORÁK Jan, *Obdivuhodné vynálezy*, Řím: Křesťanská akademie 1982

LEHMANN Karel, *Náboženství jako soukromá věc a jako veřejná záležitost*, in:
„Náboženství jako soukromá věc a jako veřejná záležitost“ - Církev v pluralitní společnosti, sborník z IX. Symposia evropských biskupů, Pastorační středisko Praha, 1997, s. 33 – 46

McLUHAN Marshall, *Jak rozumět médiím: extenze člověka*, Praha: Odeon 1991

McLUHAN Marshall, *Člověk, média a elektronická kultura*, Brno: Jota 2000

OPATRNÝ Aleš, *Pastorace v postmoderní společnosti*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001

Pokoj a dobro - List k sociálním otázkám v České republice k veřejné diskusi, , vydal Sekretariát České biskupské konference, Praha 2000 (pro vnitřní potřebu)

VLK Miloslav, *Kdyby žil svatý Pavel, používal by internet*, Lidové noviny 10. 8. 2001 s. 8
VRABEC, V. – ČEPEK, A. *Internet :-)* CZ, Praha: Grada Publishing, 1995

Internetové zdroje

- AD 2000, *et après...*, dokument Assemblée diocésaine Lausanne, Genève, Fribourg, Neuchâtel, [on-line], na adrese <http://www.catholink.ch/vaud/presse/ad2000suite.html> (listopad 2002)
- BROMLEY Richard W., *The Use of teh Internet in Mission amonh Young People in the UK between tge Age of 11 – 16*, [on-line], na adrese <http://www.rbromley.org.uk/papers/papers.htm> (listopad 2002)
- CAREAGA Andrew, *Christian Teens Online*, [on-line], na adrese www.e-vangelism.com/teens.htm (listopad 2002)
- DOOGUE Edmund a SANDRI Luigi, *Will Isidore Be Patron Saint of the Internet? Pope John Paul Will Decide*, [on-line], na adrese <http://www.christianitytoday.com/ct/2001/113/24.0.html> (listopad 2002)
- FAJARDO Atilano, *Internet in the Documents of the Church*, [on-line], na adrese <http://nuntia.cs.depaul.edu/webmissiology/church%20and%20internet.htm> (listopad 2002)
- HOFÍREK Pavel, *Farnosti na českém internetu*, seminární práce v rámci postgraduálního studia na CMTF UP, Olomouc 2000 [on-line], na adrese www.internet.hypernet.cz/farnosti.html (listopad 2002)
- Konference katolických biskupů Kanady, *Statement on the Information Highway*, [on-line] na adrese <http://www.ewtn.com/library/BISHOPS/INFOHWY.htm> (listopad 2002)
- Konference katolických biskupů USA, *Our Hearts Were Burning Within Us, A Pastoral Plan for Adult Faith Formation in the United States*, [on-line] na adrese www.usccb.org/education/ourhearts.htm (listopad 2002)
- Konference katolických biskupů USA, *Pastoral Plan for Church Communication*, [on-line] na adrese <http://www.nccbuscc.org/comm/archives/97-132a.htm> (listopad 2002)
- Konference katolických biskupů USA, *Your Family and Cyberspace*, [on-line] na adrese www.usccb.org/comm/cyberspace.htm (listopad 2002)
- LEGGET Mick, *Cyberspace: a valid and effective evangelistic medium*, [on-line] na adrese www.mleggett.uklinux.net/weq/dl/cyberevan.pdf (listopad 2002)
- PTÁČEK Josef, *Internet – jak nám může být užitečný?*, [on-line], na adrese www.internet.hypernet.cz/netcirkev.rtf (listopad 2002)

PEW INTERNET & AMERICAN LIFE PROJECT: *CyberFaith: How Americans Pursue Religion Online*, [on-line], na adrese

<http://www.pewinternet.org/reports/toc.asp?Report=53> (listopad 2002)

PEW INTERNET & AMERICAN LIFE PROJECT: *Wired churches, wired temples: Taking congregations and missions into cyberspace*, [on-line], na adrese

www.pewinternet.org/reports/toc.asp?Report=28 (listopad 2002)

Surfing for a Patron Saint of the Internet, in: The Carmelite Review, Volume 40, Number 3: May – August 2001, s.4 [on-line], na adrese

<http://carmelites.org/review/may2001index.htm> (listopad 2002)

ŠMÍD Milan, *Úvod a texty ke studiu masových médií* [on-line], na adrese

tucnak.fsv.cuni.cz/toISO-8859-1/~smid/publ.html (listopad 2002)

OBSAH

1	Úvod.....	4
1.1	Cíle práce.....	5
1.2	Metodologie.....	6
2	Církev a internet	6
2.1	Církev a internet.....	7
2.2	Etika na internetu	9
2.3	Poselství Jana Pavla II.	11
2.4	Výzkumné práce na téma církev a internet	12
2.4.1	Církve a internet v USA	12
2.4.2	Farnosti na českém internetu	13
2.4.3	Další práce	15
3	Česká katolická církev na internetu.....	16
3.1	Farnosti	16
3.1.1	Výsledky průzkumu	16
3.1.2	Územní rozložení	24
3.1.3	Pohled z vnějšku - odkazy na církevní stránky	25
3.1.4	Zajímavé stránky a dobré nápady	27
3.2	Diecéze	28
3.3	Pastorační portály.....	30
3.4	Ostatní církevní stránky.....	31
3.5	Zhodnocení současného stavu	31
4	Možnosti využití internetu pro farní pastorační	32
4.1	Srovnání výsledků průzkumu	33
4.1.1	Farnosti na českém internetu v roce 2000	33
4.1.2	Využití internetu ve farní pastorační v zahraničí.....	33
4.2	Další využití internetu pro farní pastorační	35
4.2.1	Statické stránky	35
4.2.2	Internet jako prostředek komunikace	37
4.3	Doporučení pro tvorbu farních stránek	38
5	Závěr	39
6	Přehled použité literatury	41